

Sygn. akt II Ca 170/18

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Jerzy Dydo

Sędziowie SO Aleksandra Żurawska

SO Maciej Ejsmont

Protokolant Elżbieta Janus

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2018 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku O. K.

przy udziale Gminy B.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ząbkowicach Śląskich

z dnia 18 grudnia 2017 r. sygn. akt I Ns 794/16

p o s t a n a w i a:

I. oddalić apelację;

II. zasądzić od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni 120 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

(...)

II Ca 170/18

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2017r Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śl. I Wydział Cywilny w sprawie z wniosku O. K. przy udziale Gminy B. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie zatwierdził uchylenie się przedstawicieli ustawowych małoletniej O. K. K. K. (1) i J. K. od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia w imieniu małoletniej O. K. oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. C. zmarłym (...).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu (...)zmarł A. C..

Postanowieniem z dnia 26 września 2016r., Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich stwierdził, że spadek po A. C. nabyła jego wnuczka O. K. z dobrodziejstwem inwentarza.

W dniu (...), spadek po A. C. odrzuciły jego córki E. C., i K. K. (1).

W dniu (...), spadek po A. C. w imieniu małoletniej N. N. odrzucił J. N..

W dniu (...), spadek po A. C. odrzuciła M. N..

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2016r., Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich zezwolił K. K. (2) i J. K. na złożenie w imieniu małoletniej O. O. o odrzuceniu spadku po A. C..

W dniu 15 kwietnia 2015r podczas dokonywania czynności odrzucenia spadku po A. C. K. K. (1) pytała notariusza czy musi złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego dziecka. Uzyskała informację, że dziecko jest chronione. K. K. (1) uznała, że nie musi odrzucić spadku w imieniu dziecka. Poinformowała również o tym drugą siostrę. W (...) r zadzwoniła do niej siostra i poinformowała ją, że koniecznym jest również odrzucenie spadku w imieniu małoletniego dziecka.

Matka małoletniej O. K. K. K. (1) była córką spadkodawcy A. C.. Nie utrzymywała z ojcem kontaktu od (...) lat. Wiedziała, że ojciec stracił pracę i miał długi. Z tych też powodów odrzuciła w swoim imieniu spadek po ojcu.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy powołując się na przepisy dotyczące powołania do spadku, odrzucenia spadku, uchylenia się od skutków prawnych nie zachowania terminu do odrzucenia spadku błędnie i dokonując wykładni tych przepisów uznał, że zachodzą okoliczności uzasadniające przyjęcie, że oświadczenie o odrzuceniu spadku w terminie na podstawie art.1019 § 1 i 2 kc jest skuteczne. Sąd Rejonowy uznał, że w sytuacji gdy K. K. (1) składając przed notariuszem oświadczenie o odrzuceniu spadku po swoim ojcu A. C. uzyskała zapewnienie notariusza, że jej dziecko jest chronione, to ufając tym zapewnieniom, pozostała w przekonaniu, że nie musi dokonywać już żadnych czynności w imieniu małoletniej. W ocenie Sądu Rejonowego przedstawiciele ustawowi wnioskodawczyni K. K. (1) i J. K., w okolicznościach rozpoznanej sprawy, działali w przekonaniu, że sprawa dziedziczenia nie dotyczy ich dziecka, skoro jest ono prawnie chronione i nie będzie odpowiadać za długi spadkodawcy. Sąd Rejonowy uznał, że K. K. (1) i jej mąż J. K., działali pod wpływem istotnego błędu co do tytułu powołania. Pozostawali w błędzie co do statusu małoletniej O. K. w przedmiocie powołania do spadku do (...)kiedy to siostra K. K. (1) przekazała jej informację o konieczności złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej córki.

Od postanowienia Sądu pierwszej instancji apelację złożył uczestnik postępowania zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając:

a) naruszenie przepisów prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 KPC poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego w postaci zeznań K. K. (1) i notariusza J. G. w przedmiocie udzielenia informacji o braku odpowiedzialności dziecka za długi zmarłego w sytuacji, gdy z uwagi na dziedziczenie przez małoletnią spadku z dobrodziejstwem inwentarza w rzeczywistości podlega ona ochronie i nie odpowiada za długi spadkowe przekraczające czynny stan spadku, a co z kolei nie może stanowić błędu, na który powołują się rodzice wnioskodawcy;

b) naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 84 § 1 i 2 KC w zw. z art. 1019 § 1 KC poprzez ich niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy w oparciu o powyższe przepisy nie jest możliwe uchylenie się od skutków oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, gdy spadkobierca był w błędzie co do skutków prawnych określonych zdarzeń (błąd co do prawa).

Mając powyższe na uwadze wniósł o:

zmianę zaskarżonego postanowienie poprzez oddalenie wniosku wnioskodawcy;

zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów postępowania za I i II instancję w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych;

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych mających oparcie w przeprowadzonych dowodach i właściwie zastosował przepisy prawa materialnego stanowiące podstawę rozstrzygnięcia sprawy. Sąd Okręgowy w pełni podziela dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę dowodów.

Nietrafny jest zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art.233 § 1 kpc poprzez dowolną, wadliwą ocenę dowodów z zeznań świadków K. K. (1) oraz notariusza G.. Stawiając ten zarzut skarżący nie kwestionuje przy tym ustalenia Sądu Rejonowego, że notariusz J. G. udzieliła przedstawicielce ustawowej wnioskodawczyni informacji, że jej dziecko jest chronione i nie będzie odpowiadać załugi spadkowe. W ocenie skarżącego taka informacja, w sytuacji gdy małoletni zawsze dziedziczy spadek z dobrodziejstwem inwentarza, podlega więc ochronie, nie odpowiada załugi spadkowe przekraczające czynny stan spadku nie mogła wywołać u rodziców wnioskodawczyni błędu. Tak sprecyzowany i rozumiany przez skarżącego zarzut nie jest w istocie zarzutem naruszenia art.233 § 1 kpc. Wskazuje on bowiem na błąd – w ocenie skarżącego- subsumpcję prawidłowo ustalonego stanu faktycznego do normy prawnej (art.84 § 1 i 2 kc). Zarzuty apelacji sprowadzają się więc do kwestionowania możliwości uchylecia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, gdy spadkobiorca (przedstawiciel ustawowy małoletniego spadkobiorcy) był w błędzie co do skutków prawnych w określonych zdarzeniach (błąd co do prawa), a więc naruszenia art.1019 § 1 kc w związku z art.84 § 1 i 2 kc.

Na gruncie art.84 kc nie ma przeszkód do uznania za błąd prawnie doniosły nie tylko błędu co do faktów, ale i błędu co do prawa – jeżeli oczywiście dotyczy on treści czynności prawnej i jest istotny (zob. wyroki SN z 24 stycznia 1974r II CR 761/73, z dnia 10 października 2000r IV CKN 144/00. Z powodu istotnego błędu co do prawa dotyczącego treści czynności prawnej może więc niewątpliwie nastąpić także uchylecia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Nie ma również podstaw – jakkolwiek w piśmiennictwie zostało także wyrażone – odmienne zapatrywanie – do zajęcia zasadniczo innego stanowiska w kwestii możliwości uchylecia się przez spadkobiorcę od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku pod wpływem istotnego błędu, co do prawa dotyczącego okoliczności objętej treścią przyjęcia spadku następującego z mocy ustawy. Należy się zgodzić jedynie z tym, że podstawą do uchylecia się od skutków prawnych niezachowania terminu nie może być samo tylko nieuzasadnione szczególnymi okolicznościami, mylne przekonanie spadkobiorcy, że jego bierne zachowanie nie oznacza przyjęcia spadku- zajęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby w istocie do podważenia obowiązywania art. 1015 § 2 kc. Natomiast we wszystkich przypadkach błędu spadkobiorcy co do prawa, dotyczącego okoliczności objętych przyjęciem spadku z ustawy (np. powołania do dziedziczenia należy dopuścić uchylecia się przez spadkobiorcę od skutków prawnych niezachowania terminu. Brak jakichkolwiek racji przemawiających za tym, aby w tym zakresie nie stosować w pełni art.84 kc, nie czyniącego rozróżnienia na błąd co do prawa i co do faktów i w konsekwencji dopuszczającego w razie spełnienia się przewidzianych w nim przesłanek powoływania się na te oba rodzaje błędu (tak SN w uzasadnieniu postanowienia z 29 listopada 2012r II CSK 171/12.

W okolicznościach rozpoznanej sprawy, w sytuacji gdy notariusz – osoba zaufa publicznego – zapewniła przedstawicielkę ustawową wnioskodawczyni, że jej dziecko jest chronione, nie odpowiada załugi spadkowe, mogła ona pozostawać pod wpływem błędnego przekonania, że niepotrzebne jest składanie w imieniu małoletniej córki oświadczenia o odrzuceniu spadku. Błąd taki dotyczy treści przyjęcia spadku: braku powołania do spadku. Jest to zatem błąd co do prawa dotyczący treści czynności prawnej (wywołany szczególnymi okolicznościami (zapewnieniem notariusza). Nie może być przy tym żadnej wątpliwości, że był to błąd istotny uzasadniający założenie, że gdyby przedstawiciele ustawowi wnioskodawczyni nie działali pod wpływem błędu złożyliby stosowne oświadczenie o odrzuceniu spadku w ustawowym terminie, skoro K. K. (1) złożyła takie oświadczenie o odrzuceniu spadku w swoim imieniu.

Z powyższych względów na podstawie art. 385 kpc w związku z art. 13 § 2 kpc apelacja podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art.520§ 3 kpc.

(...)